

5.12.2025

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyytit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Kokous 20, Kokonaisuus III

Aika: perjantai 5.12.2025 klo 9:00-11:30

Paikka: Teams

Paikalla: pj Mikko Kuusinen, Anni Jääskeläinen, Outi Ala-Honkola, Martina Reinikainen, Turo Hjerpe, Hanna-Leena Keskinen (ympäristöministeriö), vpj Katja Matveinen, Ville Schildt, Belinda Mäki, Antti Parjanne, Jouni Tammi, Janne Pitkänen (maa- ja metsätalousministeriö), siht. Marita Arvela, siht. Aija Kukkala, Antti Sallinen, Mari Annala, Aili Jukarainen, Terhi Rytteri, Anna Suuronen, Tiina Piironen, Sonja Forss (Suomen ympäristökeskus), Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), Tiina Ronkainen, Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Samuli Joensuu, Nora Arnkil (Tapio), Niklas Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy), Pauliina Louhi, Sakari Sarkkola, siht. Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus), Mari Lyly (Suomen riistakeskus)

Poissa: Olli Ojala, Esko Hyvärinen, Antti Leinonen (ympäristöministeriö), Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Marja-Liisa Pitkänen (ELY-keskus), Riikka Salomaa (Suomen metsäkeskus), Jarkko Nurmi (Suomen riistakeskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Mikko Kuusinen avasi kokouksen klo 9:01 ja asialista hyväksyttiin.

2. Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Hyväksyttiin kokousten 21.10. ja 4.11.2025 pöytäkirjat. Tuotiin esille, että pöytäkirjojen seikkaperäisempi tyyli auttaa ulkopuolisia ymmärtämään paremmin teemaryhmässä käytyjä keskusteluja. Toisaalta on otettava huomioon myös työryhmän sihteerien työtaakka yksityiskohtaisten pöytäkirjojen laatimisessa.

3. Komission järjestämän ennallistamissuunnitelmien valmistelua tukevan tilaisuuden (1.–3.12.) kuulumisia

Mikko Kuusinen informoi teemaryhmää Brysselissä järjestetystä ennallistamissuunnitelmien valmistelua tukevasta tilaisuudesta jäsenmaille. Tilaisuus ei ollut sidosryhmätilaisuus, vaan tarkoitettu suunnitelmien valmistelusta vastaaville tahoille. Komission konsultti tekee tilaisuudesta yleisraportin. Kuusinen nosti kolmipäiväisestä tilaisuudesta mm. seuraavia asioita:

- EEA tukee jäsenmaita ennallistamissuunnitelman valmistelussa esim. tuottamalla ennallistamisportaaliissa "Kysymyksiä ja vastauksia" [Nature Restoration Regulation Reference Portal | Nature restoration | Biodiversity Information System for Europe](#)
- Komission konsulttiryhmä N2K Group piti esityksen suotuisten viitearvojen (Favourable Reference Values, FRV) asettamisesta. Komission viesti oli, että kannattaa satsata siihen, että suotuisat viitearvot, kuten FRA (suotuisa viiteala luontotyypeille), ovat luonnontieteellisesti ja ekologisesti määriteltäviä, sillä tämä helpottaa jatkotyötä ja tavoitteiden asettelua. Jos poliittiset päätökset poikkeavat näin asetetuista arvoista, tämä tulee perustella. Myös tietopuutteiden paikkaamisen tärkeys nostettiin esille. EEA tulee olemaan keskeisessä roolissa FRA:n arvioinnissa ja myös

ohjeistusta on odotettavissa. Ennallistamissuunnitelman formaatin B-osio tulee olemaan keskiössä ja siksi se kannattaa valmistella johdonmukaisesti mm. aiemmin komissiolle luontodirektiivin raportoinnin yhteydessä toimitettujen tietojen suhteen. Aikataulu on haasteellinen kaikille jäsenmaille, joillekin enemmän kuin toisille.

- Tilaisuudessa jaettiin jäsenmaiden kokemuksia suotuisten viitealojen asettamisesta. Latvia esitteli tarkkaa, tieteeseen perustuvaa työtään niittyluontotyyppien osalta (FRA:t kaksi kertaa nykypinta-alat, työssä käytetty myös mallinnusta). Myös ennallistamisen käytännön keinoista ja tietopohjan parantamisesta keskusteltiin. Ranska aikoo uudistaa metsien inventointijärjestelmäänsä lisäämällä siihen direktiiviluontotyyppien tunnistamisen ja tilan arvioinnin.
- Puola toi esille, miten sen itärajalla tehdään ennallistamistoimia puolustusministeriön kanssa, mm. luomalla vaikeakulkuisuutta ja välttämällä avohakkuita ja miten EU-rahoitus soveltuisi sen kaltaisiin ennallistamistoihin. Ruotsi esitteli kokemuksiaan maanomistajien luottamuksen saavuttamisesta tilanteissa, joissa maanomistajat pyrkivät estämään metsäluontotyyppien kartoitusta ja osoittavat epäluottamusta tuloksiin.
- Komissio toi esille, että jäsenmailla on tulkinnanvaraa heikentämättömyysvelvoitteen suhteen.

4. Seuranta-asioista (linkki TR1:een)

Tämä aihe siirrettiin tammikuun TR1:n kokoukseen. Puheenjohtaja mainitsi, että seuranta on haaste suurimmalle osalle jäsenmaista.

5. Jokiesteet-pienryhmän suunnitelman sisällön esittelyä ja vaihtoehtoja, haetaan teemaryhmän näkemyksiä (Jouni Tammi)

Jouni Tammi totesi aluksi, että jokiesteet työpaja sidosryhmille 20.11 sujui hyvin, ja siellä tuotiin esille monenlaisia odotuksia virtavesien ennallistamisen suhteen. Tammi jatkoi esittelemällä yksityiskohtaisesti jokiesteet-pienryhmän tuotoksia ja pohdintoja ennallistamissuunnitelman valmisteluun. Tammi tähdensi kuitenkin, että koko pienryhmä ei tiukan aikataulun takia päässyt etukäteen kommentoimaan hänen niistä kokoamaansa esitystä. Esitykseen (Liite 1) oli valmisteltu useita kysymyksiä teemaryhmälle. Tammen esityksessä oli mukana lyhyt yhteenveto jokiestetyötä koskevista velvoitteista ja ennallistamissuunnitelman muodosta ja haasteista jokiesteiden osalta. Raportointi on työlästä, koska ainakin 2000 estettä ominaisuuksineen on sisällytettävä komissiolle laadittavaan raporttiin. Vapaana virtaavien jokikilometrien nettolisäys ajanjaksolla 2020–2030 on myös keskeinen komissiolle pakollisena raportoitava tieto, jonka laskentaan ei ole valmiiksi rakennettua työkalua.

Esityksessä kerrottiin yksityiskohtaisesti, miten komission täytäntöönpanoformaatin mukainen koonti on suunniteltu tehtävän pienryhmän tuotoksista ja kysymyksistä ja haasteista, joita formaatin täyttämiseen liittyy. Niitä ovat esim. patojen sijaintitietojen ilmoittamiseen liittyvä kansallinen turvallisuusnäkökulma, vapaiden jokikilometrien kansallinen tunnistamis- ja laskentamalli, joka väistämättä tulee poikkeamaan EU:n vapaana virtaavien jokien (FFR, Free Flowing Rivers) ohjeistuksesta sekä tulvatasanteisiin liittyvä problematiikka Suomen olosuhteissa. Tammi toi esille myös tietopuutteita ja miten niitä tulisi paikata, mm. kehittämällä Vesistötyöt-tietokanta VESTY:ä ja hyödyntämällä Luken ja Syken Kuohu-hankkeessa laadittavia menetelmiä.

Esityksen jälkeen tuotiin esille mm. seuraavia näkemyksiä ja tehtiin eräitä linjauksia:

- Kansallisen turvallisuuden näkökulmaan patotietojen raportoinnin osalta teemaryhmällä on mahdollista tehdä linjanvetoa, koska Antti Parjanne vastaa Suomen patoturvallisuudesta. Hänen mukaansa kriittistä paikkatietoa tulee jakaa mahdollisimman vähän. Tämä on myös paikkatiedon kansallisen riskiarvion työryhmän (valtioneuvoston hanke VM111:00/2023) raportissa otettu kanta. Paikkatiedot voidaan antaa pistetiedon sijaan monikulmioina, joka ei kerro padon tarkkaa sijaintia. Formaattiin joka tapauksessa vaaditaan paikkatiedot jossain muodossa.
- Komissiolle on jo kommentoitu, että FFR-ohjeistusta ei pystytäkään täysin noudattamaan. Ohjeistusta on laadittu ja muokattu jo viisi vuotta, ja viimeisin versio on julkaistu aivan hiljattain, joten

siinä esitetyt kriteerit eivät ole olleet tiedossa kansallisen ennallistamissuunnitelmaprojektin alkaessa. Kansalliselle vapaasti virtaavan joen määrittelytavalle on myös selvät luonnontieteelliset perustelut: jokien ja järvien muodostamien reittivesistöjen runsaus on Suomen erityispiirre, jota komission ohjeistus ei huomioi. Kansallinen tapa määrittää vapaasti virtaavat joet tulisi kirjata ennallistamissuunnitelmaan.

- Teemaryhmä hyväksyi pienryhmän näkemyksen, että tiedot penkereistä (tulvasuojeluun, kanavointiin ja puiden uittoon liittyvät) jokivesistöissämme ovat niin hajanaisia ja puutteellisia, että penkereitä ei ole lainkaan mahdollista luetteloida ja raportoida komissiolle formaatin kohdassa 9.2.2. Penkereillä kuitenkin voi olla vaikutuksia luontotyyppeihin ja lajien elinympäristöihin, ja tämä tulee pitää suunnittelussa mielessä. Nähtiin, että Suomessa on hyvin vähän penkere-tyyppin esteitä, jotka olisivat menettäneet käyttötarkoituksensa.
- Myös tulvasanteiden osalta teemaryhmä yhtyi pienryhmän näkemykseen, että on vahvat perusteet tulvasanteiden raportoimatta jättämiselle, ainakin ensimmäisessä ennallistamissuunnitelmassa, koska sijainti- ja pinta-alatietoja niistä ei ole käytettävissä. Tulvaluontotyyppeihin kytkentääkin on siten mahdotonta arvioida. Tulvasanteiden luonnollisten toimintojen palauttaminen edellyttäisi ja/tai voisi sisältää paitsi penkereiden poistoja myös säännöstelykäytäntöjen muuttamista. Säännöstelykäytännön muuttamiset ovat vielä patojen poistamistakin hankalampia toteuttaa.
- Kaksitasouomat ovat nousseet esille myös sidosryhmäkeskusteluissa. Ne voidaan katsoa tulvasanteen osittaiseksi palauttamiseksi, mutta niillä ei saada tuotettua paljon hehtaareja.
- Tulvasanteet liittyvät niin TR2:n ravinteiden pidättämistavoitteeseen kuin myös TR4:n maatalousympäristön indikaattoreihin ja lintuvesien läheisiin peltoihin. Tuotiin myös esille, että tulvasanteet vertautuvat luontotyyppien tilan parantamiseen.
- Kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan olisi hyödyllistä seuraaviin suunnitelmakausiin valmistautumiseksi ottaa toimenpiteenä mukaan selvitys tulvasanteiden esiintymisestä ja niiden luonnollisten toimintojen parantamisen tarpeesta ja mahdollisuuksista luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen ennallistamisessa Suomessa.
- Käyttötarkoituksensa menettäneitä patoja, jotka ennallistamisasetuksessa on määritelty ensisijaisiksi poistokohteiksi, on VESTY-tietokannan ja ELY-keskusten marraskuussa 2025 tekemän arvion mukaan Suomessa yli 300.
- Linjattiin, että komissiolle ei raportoida 'jo poistettuina' vuosina 2020–2030 poistettujen esteiden joukossa sellaisia kohteita, joiden toteutuminen vuoden 2030 loppuun mennessä ei ole täysin varmaa.
- Kuohu-hankkeessa on selvitetty padonpurun kustannuksia, mutta kustannushaarukka on suuri. Kustannukset ovat suuria varsinkin silloin, jos esteen poistamiseksi on lunastettava toiminnassa oleva vesivoimalaitos.

Puheenjohtaja kiitti pienryhmää erinomaisesta työstä ja totesi, että jokiesteet-pienryhmän suunnittelutyö näyttäisi nyt olevan siinä vaiheessa, että sen esittely projektiryhmälle 8.1.2025 ja ohjausryhmälle 15.1.2025 on mahdollista, etenkin jos mukaan saadaan vielä kustannusarvioita.

6. TR1:n yhteenvetotaulukon läpikäyntiä

Aija Kukkala esitteli työtä TR1:n yhteisen esityksen koostamiseksi (Liite 2). Kukkala esitteli Excel-tilin täyttämisen edistymistä ja toi esille merkittävän haasteen toimenpiteiden vaikutusten ja kustannusten arvioinnissa, jos toimenpiteiden tavoitetasoa ei ole lyöty lukkoon. Yhteenvetotaulukon alustavien lukujen perusteella suurin osa esitetyistä kokonaispinta-aloista perustuu pinta-aloihin, jotka on laskettu ja esitetty komissiolle suojelutasoarvioinnin yhteydessä. Ei-hyvässä tilassa olevan alan ennallistamistavoite (asetuksessa säädetty tavoite ottaa vuoteen 2030 mennessä käyttöön tilaa parantavat toimenpiteet 30 %:lla luontotyyppien pinta-aloista) ei kuitenkaan välttämättä täyty tämänhetkisten alustavien suunnitelmasisältöjen perusteella.

Kukkala nosti esille huomioita yhteenvetotaulukossa esitetyistä ehdotuksista boreaalisten luonnonmetsien (luontotyyppi 9010) osalta. Metsät-pienryhmä on esittänyt kolme vaihtoehtoa, joissa on uusia arvioita nykyiselle boreaalisen luonnonmetsän pinta-alalle sekä FRA:lle, ja pyysi että näiden laskemista tulisi avata tarkemmin TR1:lle, etenkin sitä, millä menetelmillä taulukkoon on tuotettu uudet pinta-ala-arviot boreaaliselle luonnonmetsälle (suojelutasoarvioinnissa esitetyn pinta-ala-arvion sijasta). Kukkala on nyt lisännyt suojelutasoarvioinnissa tuotetut luvut taulukkoon yhdeksi vaihtoehdoksi (vaihtoehto 0), koska ko. luvut puuttuivat sieltä. Kukkala kommentoi, että metsät-pienryhmän esittämä vaihtoehto 3 on ennallistamisasetuksen vastainen, sillä esitetty FRA ei ole asetuksen artiklan 3 määritelmän mukainen; koska siinä on ohitettu niin komission ohjeiden mukainen luontotyypin historiallinen tarkastelu kuin ekologinen vaihtelu, eikä vaihtoehto siten parantaisi boreaalisen luonnonmetsän tilannetta.

Esityksen lopussa Kukkala toi esille mahdollisia vaihtoehtoja, miten TR1:n yhteistä esitystä voitaisiin koostaa, mitä luonnontieteellinen maksimivaihtoehto tarkoittaisi toteutettavuuden kannalta, mikä voisi olla ns. optimoitu ratkaisu, teki nostoja mm. tiedepaneelin suosituksista ja ehdotuksia mahdollisista priorisointiperusteista, kun asetetaan tavoitepinta-aloja ja valitaan toimenpiteitä.

Keskustelussa tuotiin esille mm. seuraavia asioita:

- Tuotiin esille, ettei sellainen esittelytapa ole hyvä, missä kyseenalaistetaan pienryhmän työ antamatta ryhmälle ensin tilaisuutta itse esitellä työtään. Olisi asiallista ensin pyytää pienryhmiä esittelemään tuottamansa vaihtoehdot. Kukkala pahoitteli sitä, että joutui nostamaan esille itsenäisesti keskeisimpiä asioita yhteenvetotaulukosta, sillä siihen täytettyihin tietoihin ei ollut mahdollista perehtyä kuin muutaman päivän ajan ennen kokousta.
- VMI:stä saatuihin arvioihin liittyy virhelähteitä. Siitä syystä metsäpienryhmän laskelman pohjalla on Saktista saadut luvut ja sen päälle VMI-aineiston arvoja suojelualueiden ulkopuolelta.
- Muistutettiin, että asetuksen artikla 14 velvoittaa historiallisen esiintymisalueen huomioimiseen FRA:n määrittelyssä.
- Esitettiin huoli siitä, ollaanko nyt muuttamassa boreaalinen luonnonmetsä 9010-luontotyypin määritelmää ja tästä on tarvetta keskustella tarkemmin.
- Puheenjohtaja totesi, että seuraavassa kokouksessa, jossa metsät-pienryhmä esittelee tuloksiaan, perehdytään ja taustoitetaan tarkemmin myös luontotyypin 9010-vaihtoehtoja, joiden pinta-alaluvut tässä kokouksessa nyt tulivat ensimmäistä kertaa koko teemaryhmän nähtäville Kukkalan esityksen yhteydessä. Puheenjohtaja piti Kukkalan etukäteisnostoa luontotyypin 9010 osalta kuitenkin hyvänä, ja totesi että metsäisten luontotyyppien alustavia suunnitelmavaihtoehtoja on jo esitelty projektiryhmällekkin, mutta puheenjohtajan omissa nimissä, ei teemaryhmän virallisena ehdotuksena.
- Sisävesipienvyhmä pahoitteli, ettei ollut ehtinyt vielä lisäämään yhteenvetotaulukkoon tuottamia vaihtoehtoja ja kertoi sisältöä olevan tulossa pian.
- Tuotiin esille, että vaihtoehtovalikoimaan tarvitaan ohjausryhmän reunaehtojen mukainen vaihtoehto. Ellei sitä tuoteta teemaryhmässä tai sen pienryhmässä, se on laadittava virkatyönä. Maaliskuussa saatuihin reunaehtoihin liittyen muistutettiin, että jos reunaehdot ovat ristiriidassa asetuksen kanssa, noudatetaan asetusta.
- Puheenjohtaja näki asetuksen pinta-alavaatimuksen hankalana saavuttaa. Komissio kuitenkin arvostaa ennallistamistoimenpiteiden mahdollisimman suurta monimuotoisuusvaikutusta, joten siihen lienee mahdollista panostaa pinta-alan 'kustannuksella'.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelua jatketaan seuraavalla kerralla, että teemaryhmässä ollaan erimielisiä esitetyistä vaihtoehdoista ja eri näkemykset voidaan kirjata ylös. Ajanpuutteen takia Kukkalan esityksen loppuosaan on tarvetta palata seuraavassa kokouksessa.

7. MHL:n ennallistamispotentiaalitarkastelut

Ajanpuutteen takia tämä aihe siirrettiin seuraavaan TR1:n kokoukseen. Santtu Kareksela muistutti, että ennallistamispotentialitaulukkoon voi etukäteen tutustua TR1:n "Taustamateriaalit" -kansiossa.

8. Muut asiat

Puheenjohtaja tiedotti teemaryhmää, että tunturiluontotyytit esitellään ohjausryhmälle 8.12. ja että ensi vuonna TR1 jatkaa peruskokoonpanolla.

9. Seuraava kokous

Seuraava teemaryhmä 1:n kokous pidetään 16.12.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:42.

Liitteet:

- Liite 1. TR1 Jokiesteet pienryhmän suunnitelmarunko 05122025.pdf
- Liite 2. TR1 yhteisen esityksen koostaminen 5.12.2025.pdf